

Rapport 2006:84

Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll

En härd i Mjärdevi

Mjärdevi 14:2

Slaka socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Emma Karlsson

En härd i Mjärdevi

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Arkeologisk bakgrund	4
Syfte och metod	4
Undersökning och resultat	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6
Bilaga 1. ¹⁴ C kalibreringskurva	7
Bilaga 2 Plan- och profilritning	8
Bilaga 3 Fyndlista	9

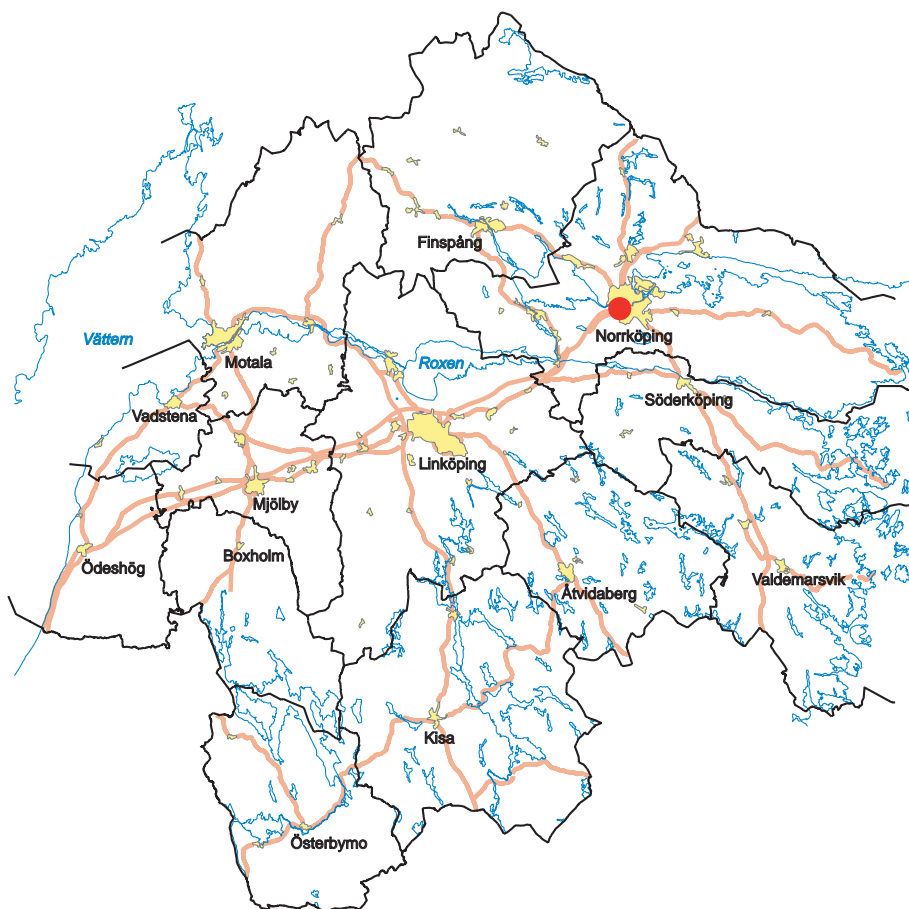
Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

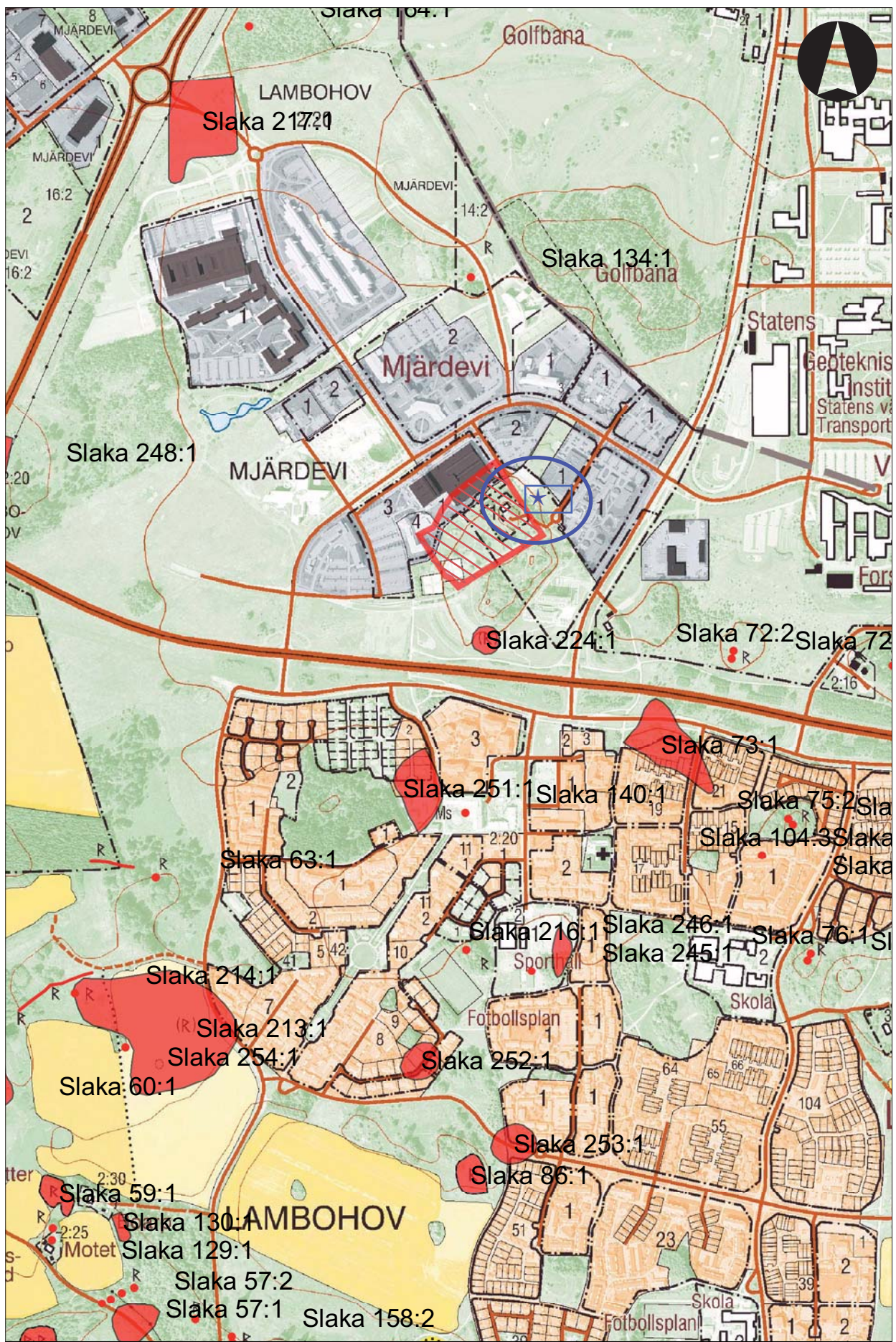
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum har genomfört en arkeologisk förundersökning, i form av en antikvarisk kontroll, vid fastigheten Mjärdevi 14:2, Slaka socken, Linköpings kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av schaktningsarbeten för fjärrvärme. I schaktet framkom en härdanläggning som daterats till 260-540 e Kr. Det framkom även två grundstenar till en äldre byggnad. Schaktet drogs om så att dessa stenar kunde ligga kvar.

Emma Karlsson
antikvarie

Figur 2. Fastighetskartan med kända fornlämningar markerade. Mjärdevi bytomt markerad med skraffering och förundersökningsområdet markerat med stjärna Skala 1:10 000. 3

Inledning

Östergötlands länsmuseum genomförde 2005-05-03 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll vid fastigheten Mjärdevi 14:2, Slaka socken, Linköping kommun. Det aktuella arbetet föranleddes av schaktningsarbeten i samband med anslutning av fjärrvärme. Arbetet berörde en sträcka på ca 150 meter. Området för exploateringen bestod dels av en grusad väg, dels av gräsbevuxen tomtmark.

Förundersökningen genomfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivaren var Tekniska Verken i Linköping AB, vilka även svarade för kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska förundersökningen och rapportarbetet var Emma Karlsson.

Arkeologisk bakgrund

Mjärdevi omnämns i källor från 1300-talet, vid namn *Nyærdhawi*. Ortnamnet innehåller gudinnenamnet Njård. Även slutledet -vi tyder på att platsen har haft kultisk betydelse under järnåldern. Enligt en ägomätning år 1773 ligger nuvarande Mjärdevi gård inom tomt A.

Ett par hundra meter söder om fastigheten har en större arkeologisk undersökning gjorts (RAÄ 224). Lämningarna bestod av odlingslager och boplatsanläggningar i form av stolphål, härdar, avfallsgropar m.m. Inga hus kunde identifieras men förtätningar av stolphål kan indikera rester efter hus. Kolprover från

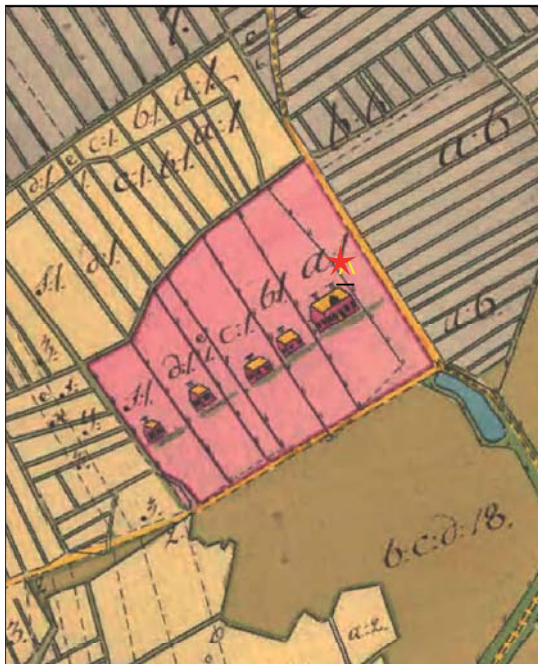
undersökningen har gett ¹⁴C-dateringar till både äldre och yngre järnålder. De mest intensiva perioderna är sen förromersk järnålder, sen romersk järnålder och folkvandringstid-vendeltid. Undersökningen visar att järnåldersbosättningarna i området haft en ekonomi med specialisering på boskapsskötsel (Elfstrand 2005; Elfstrand & Hennius 2005).

I stadsdelen Lambohov, söder om Mjärdevi, har ett antal boplatser och gravfält undersökts. Dessa är från äldre järnålder och folkvandringstid (Karlsson 2005). Några boplatser från vikingatiden har ännu inte påträffats. Sannolikt ligger dessa på samma plats som de historiska bytomterna. Det historiska kartmaterialet, ortnamnet och det topografiska läget tydde på att både medeltida och förhistoriska bebyggelseämningar kunde finnas i det aktuella exploateringsområdet.

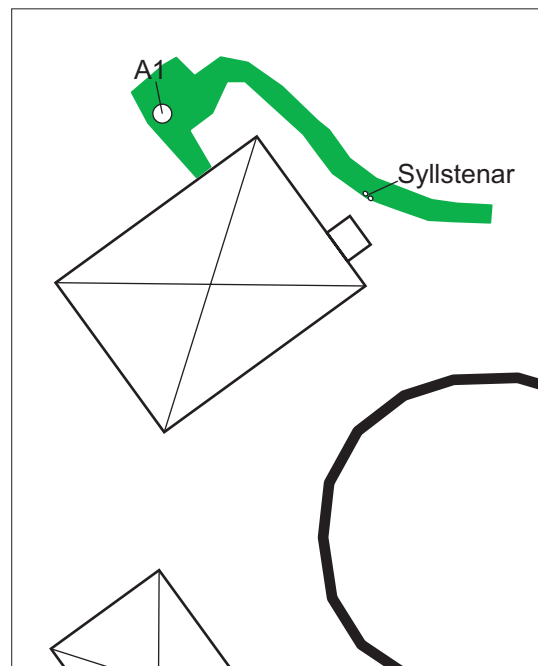
Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att undvika att fast fornlämning berördes. Om detta ej var möjligt skulle eventuella lämningar undersökas och dokumenteras, varvid ålder, karaktär, och omfattning skulle fastställas. Av särskilt intresse var en eventuell rumslig koppling mellan den medeltida bytomten och lämningar från yngre järnålder.

Förundersökningen genomfördes som schaktövervakning. Dokumentationen bestod av inmätning med GPS, ritning och fotografering. Schakten dokumenterades på en översiktlig schaktplan. Samtliga

Figur 3. Ägomätning upprättad 1773 med det aktuella förundersökningsområdet markerat (D101-22:2). Skala 1:5 000.

Schaktplan över området med härd och syllstenar markerade. Skala 1:500

lämningar av arkeologiskt intresse undersöktes och dokumenterades.

Undersökning och resultat

Den antikvariska kontrollen gjordes utmed en 25 meter lång sträcka. Schaktets bredd var 0,5 meter och djupet var ca 0,4 meter. I schaktets nordvästra del, ca två meter från befintligt hus, framkom en härdanläggning. Hela anläggningen togs fram, undersöktes och dokumenterades.

Anläggningen var ca 1,50 x 1,00 m stor och 0,15 m djup. Överst låg rikligt med skärvsten, 0,10-0,20 m stora. Skärvstenen låg delvis i matjorden. Under stenen fanns ett lager med kol och inslag av skörbränd sten. Ett kolprov togs i detta lager. I härden fanns brända och obrända ben, samt bitar av bränd lera. Benen tillvaratogs och har bedömts osteologiskt. De brända benen var för fragmentariska för att kunna identifieras. De obrända benen var från nöt och svin (Nyberg 2005). Anläggningen har daterats med hjälp av ¹⁴C till 260-540 e Kr (2 sigma), gränsen mellan äldre och yngre järnålder. Tyngdpunkten ligger dock i äldre järnåldern, 340-440 e Kr (1 sigma).

Två grundstenar till en äldre byggnad framkom vid boningshusets nordöstra gavel. Schaktet lades dock så att dessa stenar kunde ligga kvar. I matjorden

framkom ett fåtal recenta fynd såsom kritpipor, tegel, glas, kapsyl. Dessa tillvaratogs ej.

Vid undersökningen påträffades inga lämningar från yngre järnåldern. Intressant var att härden var mycket välbevarad trots att den låg inom bytomten och mycket nära befintligt boningshus.

Referenser

- Elfstrand B. 2005. *Bondelivet före Linköping. Några exempel från äldre järnåldern. I Liunga. Kåuping*. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar Skrifter 60.
- Elfstrand B. & Hennius, A. 2005. *Mjärdevi, järnålder i högteknologiskt centrum*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Öst Rapport 2005:76.
- Karlsson E. 2005. *Tio boplatser inom Övningsområdet*. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2005:44.
- Nyberg P. 2005. Antikvarie Östergötlands länsmuseum. Muntligen.
- LMS. Ägomätning 1773. Akt nummer D101-22:2

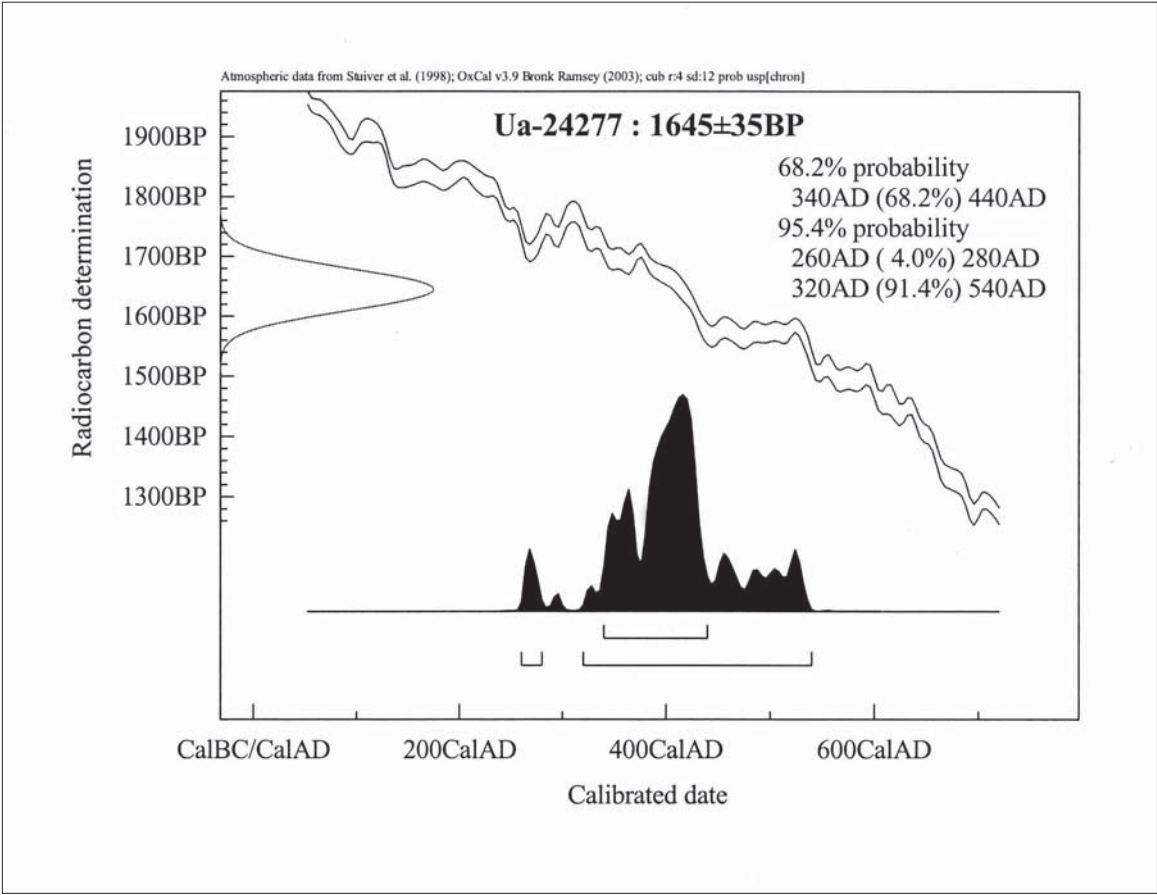

Figur 4. Härden mot öster. Foto Emma Karlsson, ÖLM.

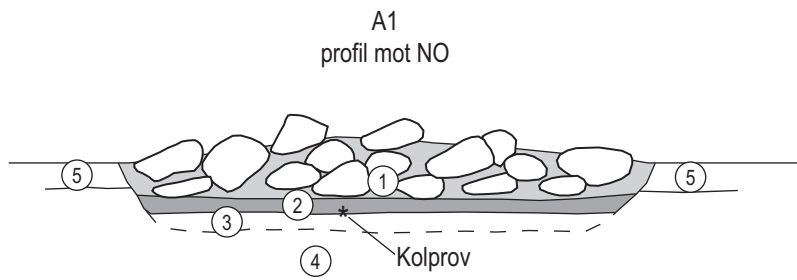
Tekniska uppgifter

Lokal	Mjärdevi 14:2
Socken	Slaka
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	-
Ekonomiska kartans blad	085 47 (8F 4h Slaka)
Koordinater	X 6474500 Y 1486000
Koordinatsystem	RT 90
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens diarienummer	431-3204-05
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
ÖLM diarienummer	130/05
ÖLM projektnummer	530259
Uppdragsgivare	Tekniska Verken AB
Kostnadsansvarig	Tekniska Verken AB
Projektledare	Emma Karlsson
Personal	Petter Nyberg (osteologi)
Fältarbetstid	2005-05-03
Totalt undersöktes	25 löpmeter
Fynd	C4291
Foto	Digitalt
Analyser	¹⁴ C, osteologi
Grafik	Emma Karlsson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:84 © Östergötlands länsmuseum

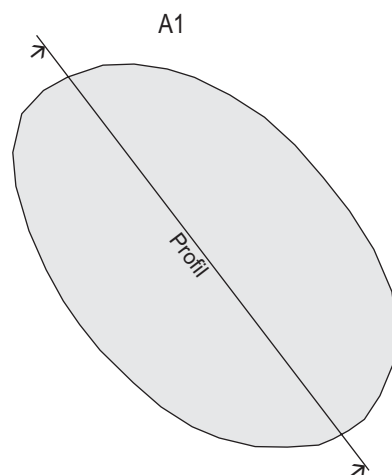
Bilaga 1. ¹⁴C kalibreringskurva

Bilaga 2 Plan- och profilritning

- 1 Lager med skärvsten.
- 2 Kollager med stora kolbitar och skörbränd sten.
- 3 Infiltrationsskikt.
- 4 Lera med sten ca 0,10-0,20 m.
- 5 Matjord.

Bilaga 3 Fyndlista

Invnr	Ant	Sakord	Klassif 1	Klassif 2	Mtrl	Teknik	L	B	H	Anl	Anm
C4291:1	4	Bränd lera	-	-	Lera	Bränt	0	0	0	A1	
C4291:2	1	Bränt ben	-	-	Ben	Bränt	35	19	6	A1	
C4291:3	4	Ben	Animalieben	Blandat	Ben		0	0	0	A1	Fragment av vänster underkäke från nöt, skulderblad och strålbena från svin samt ett allmänt animalieben.

Östergötlands länsmuseum har genomfört en arkeologisk förundersökning, i form av en antikvarisk kontroll, vid fastigheten Mjärdevi 14:2, Slaka socken, Linköpings kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av schaktningsarbeten för fjärrvärme. I schaktet framkom en härданläggning som daterats till 260-540 e Kr. Det framkom även två grundstenar till en äldre byggnad. Schaktet drogs om så att dessa stenar kunde ligga kvar.